

PETJADES DE DALÍ

A BARCELONA

L'Eixample

El Ritz
Salvador Dalí

El Barri Gòtic

Ateneu Barcelonès
J.V. Foix

La Rambla

El Liceu
Eugeni D'Ors

Un passeig que segueix el rastre de Dalí i les fonts d'inspiració que l'artista va trobar a la ciutat comtal.

En aquest itinerari coneixerem una Barcelona filtrada pels ulls de Salvador Dalí, un recorregut per les petjades que l'artista i escriptor empordanès va deixar a la nostra ciutat.

escultòric de la balconada principal va desaparèixer el 1943, quan la casa fou refeta per a situar la botiga Loewe. Un d'aquests elements, concretament el cap d'una figura femenina, va ser recuperat per Dalí i emplaçat al Teatre-Museu de Figueres.

A l'article "De la beauté terrifiante et comestible de l'architecture Modern Style", publicat a la revista *Minotaure* el 1933, Dalí destaca el caràcter psicològic de la decoració modernista. La bellesa femenina fusionada amb la naturalesa constitueix per ella mateixa un fet paranoic farcit d'imatges dobles: dona-aigua, dona-flor, dona-núvol... En el mateix text el pintor s'interessa per l'arquitectura orgànica, fantàstica i vegetal del *modern style* que es converteix en bellesa eròtica, objecte de desig i, per tant, comestible.

EL RITZ

Passegem fins a la cantonada de la Gran Via amb el carrer Roger de Llúria i arribem davant de l'hotel Ritz (Gran Via de les Corts Catalanes, 668). Inaugurat l'octubre de 1919, el Ritz va ser el primer hotel de cinc estrelles de la ciutat i de seguida va esdevenir un símbol de la Barcelona benestant.

Als anys cinquanta, la *suite* 110 del Ritz es va convertir en la residència barcelonina de Gala i Dalí. La del Ritz, però, no va ser l'única habitació que la parella tenia sempre reservada. A París s'allotjaven a l'hotel Meurice, on les oloroses espigues de nard de l'Índia decoraven l'habitació perquè, i segons paraules del propi Dalí, quan n'aixafes la flor amb els dits, deixa anar un líquid que sembla esperma. A Nova York, el luxós hotel Saint-Regis va ser l'escollit per a les estades transatlàntiques.

L'habitació del Ritz fou l'escenari d'algunes de les anècdotes més conegudes de l'artista. Com la vegada que va fer pujar per les escales un cavall blanc dissecat que havia encarregat per Gala o l'ocasió en què, tot buscant models per a un quadre, va omplir el bany romà de la *suite* amb tots els candidats i, amb el seu bastó, colpejava lleument les natges i malucs seleccionats.

És una de les moltes cares d'un home polèmic que no es va limitar a la plàstica sinó que va dedicar-se també a les lletres, el teatre, el cinema o el ballet. Petjades diverses que resseguim en aquest passeig per Barcelona, una ciutat on el jove artista va arribar decepcionat de la seva experiència madrilenya, i de la qual marxaria per conquerir París.

SALVADOR DALÍ

(Figueres, 1904-1989)

Salvador Dalí i Domènech neix a Figueres l'11 de maig de 1904. Fill del notari de la ciutat, estudià a l'escola de Figueres. Ja des de la infantesa mostra un gran interès per la pintura. El 1922, Dalí ingressa a l'Acadèmia de Belles Arts de San Fernando i s'allotja a la Residència de Estudiantes on coneix Lorca i Buñuel. L'any 1926 l'expulsen de l'acadèmia per un enfrontament amb el tribunal que l'havia d'examinar. El 1928 publica amb Lluís Montanyà i Sebastià Gasch el *Manifest Antiartístic Català*, més conegut amb el nom de *Manifest Groc*.

L'estiu de 1929 alguns surrealistes visiten Dalí a Cadaquès. Entre els convidats hi ha Paul Eluard i la seva esposa Gala amb qui l'empordanès iniciarà una llarga relació. El novembre de 1929 s'inaugura la primera exposició de Dalí a París, un fet que representa la seva adscripció formal al moviment surrealista, moviment del que seria expulsat anys més tard. El 1940 marxa als Estats Units on rebrà el reconeixement internacional definitiu. El 1942 s'edita en anglès *La vida secreta de Salvador Dalí*.

Torna a Espanya l'any 1948 i proclama la seva adhesió al franquisme. El 1951 publica el

Manifest Místic on explica la seva nova actitud artística i el fervor religiós que està experimentant. A Portlligat, durant els anys cinquanta coincideix amb personatges com Walt Disney, el duc de Windsor i intel·lectuals com Dionisio Ridruejo o Eugeni d'Ors. La religió, la història i la ciència fonamenten la temàtica de bona part de les seves obres durant les dècades dels cinquanta i seixanta.

El setembre del 1974, a la inauguració del Teatre-Museu de Figueres, Dalí declarava: «Es una obra en la que me he limitado a cumplir lo que me recomendó nuestro invicto Caudillo: convertir este Museo en meca espiritual y artística de Europa, y que lo sea de manera permanente. Y puedo asegurar que lo es absolutamente, es el centro espiritual de Europa que se halla justamente en el punto geométrico situado bajo el centro de la cúpula de Piñero, y como decía Eugenio d'Ors que la cúpula es el símbolo de la monarquía, ofrezco y dedico ésta a los Príncipes de España». Anys més tard, l'artista demanaria ser enterrat sota aquesta mateixa cúpula.

OBRA

Un diari: 1919-1920: les meves impressions i records íntims. Barcelona, Edicions 62, 1994.

Diario de un genio. Barcelona, Tusquets, 1996.

Salvador Dalí. Barcelona, Polígrafa, 1994.

Salvador Dalí: la vida pública de Salvador Dalí. Barcelona, Ara Llibres, 2002.

Vida secreta de Salvador Dalí. Barcelona, Empúries, 1993.

L'alliberament dels dits: obra catalana completa. Barcelona, Quaderns Crema, 1995.

Dedicatòries. Barcelona, Mediterrània, 1990.

El mito trágico del "Angelus" de Millet. Barcelona, Tusquets, 2002.

Pensaments i anècdotes. Barcelona, La Campana, 1997.

El vell i el mar. Barcelona, Cercle de lectors. [Il·lustracions de Salvador Dalí]

La veritable història de la Lídia de Cadaqués. Barcelona, Proa, 2002. [Text d'Eugeni d'Ors i il·lustracions de Salvador Dalí]

SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

AGUÉ TEIXIDOR, Montserrat. *Dalí grafista.* Figueres, Distribucions d'Art Surrealista, 2003. AA.VV. *Dalí.* Barcelona, Altaya, 2001.

BARRAL I ALTET, Xavier. *Les indigestions de Dalí.* Barcelona, Edicions de 1984, 2003.

CLARÉS, Xavier. *Descobrint Dalí.* Barcelona, Escudo de Oro, 2003.

DALÍ, Anna Maria. *Salvador Dalí visto por su hermana.* Barcelona, Parsifal, 2001.

DI CAPUA, Marco. *Salvador Dalí: su vida, su obra.* Barcelona, Carroggio, 2003.

FALGÀS CASANOVAS, Jordi. *Dalí: pintor, pinta!: una introducció a la vida i l'obra de Salvador Dalí.* Barcelona, Escudo de Oro, 2003.

GIBSON, Ian. *La vida desafortada de Salvador Dalí.* Barcelona, Anagrama, 2003.

GÓMEZ DE LA SERNA, Ramon. *Dalí.* Pozuelo de Alarcón, Espasa-Calpe, 2003.

HARRIS, Nathaniel. *Dalí: compilación de las obras de la Bridgeman Art Library.* Buenos Aires, Librería Técnica, 1998.

MAS PEINADO, Ricard. *Univers Dalí: 30 recorreguts per la vida i obra de Salvador Dalí.* Barcelona, Lunweg, 2003.

MILÁ, Ernesto. *Dalí, entre dios y el diablo: lo esotérico y paranormal en su vida y obra.* Barcelona, Producciones y Representaciones Editoriales, 2002.

-
- NÉRET, Gilles. *Salvador Dalí: 1904-1989*. Köln, Taschen, 2000.
- PÉREZ ANDÚJAR, Javier. *Salvador Dalí: a la conquesta de lo irracional*. Madrid, Algaba, 2003.
- PITXOT SOLER, Antoni; AGUER, Montse. *Casa-Museo Gala-Dalí Port Lligat*. Barcelona, Editorial Escudo de Oro, 1998.
- PITXOT SOLER, Antoni; PLAYÁ, Josep. *Casa-Museu Castell Gala-Dalí-Púbol*. Barcelona, Editorial Escudo de Oro, 1998.
- PUIGNAU, Emilio. *Vivències amb Salvador Dalí*. Barcelona, Juventud, 1995.
- RACIONERO, Lluís. *Converses amb Pla i Dalí: localistes cosmopolites*. Barcelona, Edicions 62, 2002.
- ROIG, Sebastià. *Dalí: el triangle de l'Empordà*. Barcelona, Fundació Gala-Salvador Dalí, Triangle Postals, 2003.
- ROMERO, Luis. *Salvador Dalí*. Barcelona, Edicions 62, 1992.
- ROSA ARMENGOL, Laia. *Dalí, icono y personaje*. Madrid, Cátedra, 2003.
- SÁNCHEZ VIDAL, Agustín. *Salvador Dalí*. Madrid, Aldeasa, 2003.
- SANTOS TORROELLA, Rafael. *Dalí: época de Madrid: catálogo razonado*. Madrid, Publicaciones de la Residencia de Estudiantes, 1994.
- SHANES, Eric. *Dalí*. Madrid, Debate, 1993.
- WEYWERS, Frank. *Salvador Dalí: vida y obra*. Colonia, Könemann, 2000.

TEXT 1

«[...]

Crec que vaig ser el primer, el 1929, i al principi de *La femme visible*, a considerar, sense cap ombra d'ironia, l'arquitectura delirant del Modern Style com el fenomen més original i extraordinari de la història de l'art. Insisteixo aquí en el caràcter essencialment extraplàstic del Modern Style. Qualsevol ús que se'n faci amb finalitats pròpiament "plàstiques" o pictòriques no deixaria d'implicar, segons el meu parer, la més flagrant traïció de les aspiracions irracionalistes i essencialment "literàries d'aquest moviment". La "substitució" (qüestió de cansament) de la fórmula "angle recte" i "secció àuria" per la fórmula convulsivo-ondulant només pot donar lloc, a llarg termini, a un esteticisme tan trist com l'anterior –menys avorrit, de moment, simplement perquè es tracta d'un canvi. Els millors apel·len a aquesta fórmula: sembla que la línia corba torni a ser, avui dia, el camí més curt entre dos punts, el més vertiginós –però tot plegat no és més que la "misèria última del plasticisme". Decorativisme antidecoratiu, contrari al decorativisme psíquic del Modern Style.

[...]

Aspiracions-Concretes Extraplàstiques

Escultura de tot l'extraescultural: l'aigua, el fum, les irisacions de la pretuberculosi i de la contaminació nocturna i la dona-flor-pellpeiot-joies-núvol-flama-papallona-mirall. Gaudí ha construït una casa segons les formes del mar, "que representa" les ones en un dia de tempesta. Una altra ha estat construïda amb les aigües tranquil·les d'un llac. No es tracta de metàfores decebedores, de contes de fades, etc.: aquestes cases existeixen (al Passeig de Gràcia, Barcelona). Es tracta d'edificis reals, autèntica escultura dels reflexos dels núvols crepusculars a l'aigua, possible gràcies a recórrer a un immens mosaic multicolor i rutilant, sense cap ni peus, d'irisacions puntillistes de les quals emergeixen formes d'aigua vessada, formes d'aigua vessant-se, formes d'aigua estancada, formes d'aigua llambrent, formes d'aigua encrespada pel vent, totes aquestes formes d'aigua

construïdes en una successió asimètrica i dinàmica-instantània de relleus trencats, sincopats, enllaçats, units per nenúfars i nimfees “naturalistes-estilitzats”, que es concreten en excèntriques convergències impures i anihiladores mitjançant denses protuberàncies de por, que sorgeixen de la façana increïble, contorsionades per tot el patiment demencial i, alhora, per tota la calma latent i infinitament dolça que només es pot comparar amb els horripilants florònculs apoteòsics i madurs, llestos per ser menjats amb cullera –amb la sagnant, greixosa i tova cullera de carn faisandé que s’apropa. Així doncs, s’ha tractat de construir un edifici habitable (i, a més, segons el meu parer, comestible) amb el reflex dels núvols crepusculars sobre les aigües d’un llac, i una obra també de màxim rigor naturalista i de trompe-l’oeil. Proclamo que significa un progrés gegantí respecte de la simple submersió rimbaudiana del saló en el fons d’un llac. [...]»

[Salvador Dalí. “De la beauté terrifiante et comestible de l’architecture Modern Style.”]

TEXT 2

«A los seis años de edad quería ser cocinero. A los siete, anhelaba ser Napoleón, y desde entonces mis ambiciones se han acrecentado.

No soy un hombre violento. No, soy dócil. Hace muchos años rompí las ventanas de una galería porque habían interferido mi trabajo. Pero nada he hecho últimamente. La Prensa siempre habla de estas cosas.

Mi hermano murió antes de nacer yo, de manera que cuando esto sucedió, mis padres me dieron el nombre del hermano fallecido: Salvador. Toda mi niñez la viví en el terror de pensar que yo era mi hermano y que estaba muerto en realidad. Comencé a hacer cosas extravagantes para atraer la atención hacia mí, para demostrar que era yo mismo. Para corroborar que no era mi hermano muerto.

Creo que mi personalidad es más importante que mi talento. Mis excentricidades son actos concentrados y deliberados. No son bromas, sino lo que más cuenta en mi vida.

Es posible que el mundo necesite otros veinte años para comprenderlo.

Esto que llaman excentricidades es algo más vital para mí que mi propio arte. En los años de mi adolescencia seguía viviendo con la personalidad de mi hermano muerto. Todos estos años he hecho locuras para exterminar la imagen de ese hermano y determinar mi propia personalidad. Por eso empecé a acariciar la idea de convertirme en un genio, y llegué a serlo sin dejar de ser un exhibicionista consumado. Todo esto representa la naturaleza trágica y constante de mi personalidad real.

La extravagante publicidad que he recibido de la Prensa me ha ayudado como artista.

Cuando era joven, para ganar seguridad representaba el papel de genio. Cultivé una leyenda. Luego la Prensa la aceptó y después de un tiempo empecé a convencerme de que verdaderamente era un genio. Ahora estoy totalmente convencido. Mis relaciones con la Prensa han convertido la leyenda en realidad.

Era y sigo siendo imprescindible. [...]»

[Salvador Dalí. “El surrealismo soy yo.”]

BIBLIOTEQUES MÉS PROPERES:

BIBLIOTECA SOFIA BARAT

Girona, 64.

EL BARRI GÒTIC

«Aquestes dues exposicions [les individuals de les galeries Dalmau] consagraren definitivament la meua popularitat a Espanya. Ara, doncs, em trobo a Figueres i em preparo, com he dit, per llançar-me sobre París. Durant aquests dos mesos em vaig entrenar, vaig aguditzar tots els meus mitjans doctrinals d'acció a distància i ho vaig fer utilitzant una petita penya d'intel·lectuals agrupats al voltant d'una revista titulada L'Amic de les Arts. Manejava aquest grup a gust meu i me'n servia com d'una còmoda plataforma per a revolucionar l'ambient artístic de Barcelona. Feia tot això per mi sol, sense moure'm de Figueres, i el seu únic interès per a mi, no cal dir-ho, era el d'un experiment preliminar abans de París, un experiment que em seria útil per a tenir la sensació exacta del grau d'eficàcia del que ja aleshores en deia els meus ardis.»
Salvador Dalí. *Vida Secreta de Salvador Dalí*.

Si hem de fer cas a la carta que el 1923 Dalí enviava al seu amic Joan Xirau, hi havia almenys una cosa de Madrid que no havia decebut a l'artista: «A Madrid [...] en literatura, poesia sobretot, hi ha una vertadera generació que de Rimbaud a Dada han seguit totes les etapes amb llurs alegries i inquietuds. La literatura, la poesia d'aquesta gent és eminentment jove i moderna amb tots els avantatges i desavantatges que això implica, però condicions indispensables de tota obra d'art de gent jove».
I és que l'interès de Dalí pel món de les lletres anava més enllà del paper d'àvid lector. L'empordanés havia començat a escriure de ben jove. Diaris personals, poesies i novel·les

formen part de la primera època del Dalí escriptor i, ja el 1923, la influència de les avantguardes és present en els seus poemes.

Durant les tres primeres dècades del segle XX, Josep Dalmau i altres personatges com Josep M. Junoy, Joan Salvat-Papasseit, Josep Carbonell o J.V. Foix van jugar un paper fonamental en la promoció de les avantguardes a Catalunya i en la projecció de l'art català cap a l'exterior.

Duchamp, Gleizes, Charchounne, Torres García, Picabia o Joan Miró són només alguns dels artistes que van exposar, abans de 1920, a les galeries que Josep Dalmau tenia a Barcelona. I Dalmau seria, també, una figura clau en els primers èxits de Dalí: ell fou qui, l'any 1922, seleccionà a l'empordanès per participar a l'exposició de l'Associació Catalana d'Estudiants, i, qui organitzà les seves dues primeres exposicions individuals, el novembre de 1925 i el gener de 1927.

Però no perdem el pas, perquè ja ens anem acostant al carrer Petritxol, una de les artèries històriques del barri gòtic de Barcelona i seu de la veterana sala Parés (Petritxol, 5), on Dalí va fer a l'octubre de 1927 una polèmica participació al Segon Saló de Tardor i on també pronuncia, el 1928, la primera de les seves conferències barcelonines: "L'art català d'avui en relació a les expressions més recents de la jove intel·ligència".

Els darrers anys de la dècada dels vint, Dalí combinarà els primers èxits com a pintor amb una intensa activitat literària. L'empordanès publicà sovint a la revista sitgetana L'Amic de les Arts, envià poemes a La Gaceta Literaria de Madrid i, el 1928, escriu, amb Lluís Montanyà i Sebastià Gasch, el *Manifest Groc*, un elogi del maquinisme i de la cultura moderna que ataca la intel·lectualitat catalana del moment.

L'ATENEU BARCELONÉS

Ens dirigim ara fins el carrer de la Canuda on trobem l'Ateneu Barcelonès (Canuda, 6). Aquesta entitat, fundada l'any 1860, posseeix la biblioteca privada més important de Catalunya i n'han estat presidents personalitats com Àngel Guimerà, Lluís Domènech i Montaner o Pompeu Fabra, per anomenar-me només tres.

Situat en una casa senyorial neoclàssica, l'Ateneu va ser l'escenari on, el 22 de març de 1930, Dalí pronunciaria una de les seves conferències més polèmiques: "La posició moral del surrealisme". Barcelona tenia al davant el nou Dalí, un artista adscrit plenament al surrealisme, que el juny de 1929 havia estrenat la pel·lícula *Un chien andalou* i que, el novembre del mateix any, havia fet la seva primera exposició a París presentada per André Breton.

Les continuades baralles amb el seu pare, motivades tant per la relació amb Gala com per les provocacions de Dalí, acaben desencadenant el trencament entre l'artista i la seva família. En una ocasió, el seu pare, després de llegir a *La Vanguardia* la crítica d'Eugeni d'Ors a l'exposició on s'exhibia una litografia del Sagrat Cor amb la frase «de vegades, per plaer, escupo sobre el retrat de la mare», li va espetar a Dalí: «Moriràs tot sol i a la misèria!».

A la conferència de l'Ateneu, que es va publicar a la revista *Hèlix* el mateix mes de març de 1930, Dalí parlava de la paranoia com a mètode i definia la revolució surrealista com una «revolució d'ordre moral». Durant la conferència, Dalí, exercint les seves dots de provocador, va ennaltir al Marquès de Sade i va carregar contra «els bons sentiments del gran porc, el gran pederasta, l'immens putrefacte pelut, l'Àngel Guimerà».

Als anys trenta, el seu allunyament de Catalunya durant gairebé dues dècades, primer a França i després als Estats Units, minimitzen l'activitat literària en llengua catalana de l'empordanès. Durant els primers anys d'aquesta dècada, Dalí escriurà obres com *La*

femme visible (1930), *L'amour et la mémoire* (1931), *Le mithe tragique de l'Angelus de Millet* (1932) o *La conquête de l'irrationnel* (1935). Novel·la, poesia, assaig o guions de cinema conformen la herència literària d'aquest intens període creatiu de Dalí.

J.V. FOIX

(Barcelona, 1893-1987)

Fill d'una família de pastissers de l'antiga vila de Sarrià, J. V. Foix és un dels grans poetes catalans del segle XX i, també, un dels principals difussors de l'art nou a Catalunya durant els anys vint i trenta del segle XX. Fascinat per la possibilitat de conciliar tradició i modernitat, «m'exalta el nou i m'enamora el vell» com deia ell mateix en un dels seus versos, Foix combina la influència del Noucentisme i l'atracció per les avantguardes en la seva obra.

Va començar la carrera de Dret, però aviat va deixar-la per dedicar-se a la literatura. El 1916 entra a la penya de l'Hotel Continental, un dels diversos grups d'intel·lectuals i artistes barcelonins de l'època, on coneixerà, entre altres a Salvat-Papasseit i a Carles Riba. És aleshores quan Foix fa les primeres col·laboracions a La Revista de Joaquim Folguera i, el 1918, comença a dirigir Trossos, una publicació creada per Josep Maria Junoy. Com a poeta, Foix s'inicia a la revista La Cónsola, on publicarà el seu primer cal·ligrama. Catalanista de mena, Foix forma part d'Acció Catalana i, el 1920, funda amb Josep Carbonell, la revista Monitor, un intent de conciliar avantguardisme i nacionalisme. L'octubre de 1922, Foix és nomenat director de la secció literària de La Publicitat. Des de les planes d'aquest diari parla de les primeres exposicions de Dalí a Barcelona, fet que marca l'inici d'una amistat que durarà molts anys.

Encuriosit per les cròniques de Josep M. de Sagarra i Josep Pla, l'any 1924, el poeta de Sarrià visità el Port de la Selva i, de seguida, es va enamorar de l'Empordà i el Cap de Creus, un indret que inspiraria alguns dels seus poemes i que també és present en les següents paraules dedicades a l'obra de Dalí: «Ja vaig escriure una altra o altres vegades, a propòsit de la racialitat de la pintura de Dalí, que la majoria dels seus quadres descobreixen el misteri de la nostra geologia. Sense el paisatge del Cap de Creus no hi ha interpretació fàcil dels temes dalinians més personals. Quan Dalí s'ha interessat pels cossos flonjos –rellotges elàstics, carns ulceroses–, ha estat també home de la vora de la mar. Fòssils o vivents, els cossos de la pintura de Dalí tenen qualitat de peix.»

A més de fer de periodista a La Publicitat, Foix publica a L'Amic de les Arts (1926-1929), La Revista de Poesia (1925-1927) i a Quaderns de Poesia (1935-1936), on apareixen els seus principals textos sobre l'Avantguarda. Amb la publicació dels llibres de prosa poètica *Gertrudis* (1927) i *KRTU* (1932), Foix es converteix en un referent de l'avantguarda catalana. Considerat per Joaquim Molas com l'autèntic pare del surrealisme, el cert és que Foix havia manifestat la seva voluntat de fer prosa surrealista molt temps abans de la publicació del Manifest de Breton. L'esclat de la guerra civil atura l'edició de Sol, i de dol, que ja havia entrat a la impremta. El llibre haurà d'esperar fins al 1947 per sortir al carrer.

Després de la mort del seu pare, Foix es fa càrrec de la pastisseria familiar. A partir d'aquest moment, el poeta es dedicarà a preparar l'edició de la seva obra i col·laborarà amb els joves del grup Dau al Set. El reconeixement a la seva tasca no arribarà fins a la dècada dels seixanta quan la seva poesia és redescoberta per Gabriel Ferrater i Pere Gimferrer, entre altres. El 1973 va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes i, el 1984, fou investit doctor *honoris causa* per la Universitat de Barcelona i el govern espanyol li atorgà el Premio de las Letras Españolas. El 29 de gener de 1987, J.V. Foix mor al seu pis de Sarrià.

OBRA

- Gertrudis*. Barcelona, L'Amic de les Arts, 1927.
KRTU. Barcelona, L'Amic de les Arts, 1932.
Revolució catalanista (amb Josep Carbonell). Barcelona, Edicions Monitor, 1934.
Sol i de dol. Barcelona, L'Amic de les Arts, 1947.
Les irrealis omegues. Barcelona, L'Amic de les Arts, 1949.
Còpia d'una lletra tramesa a na Madrona Puignau de Palau ça Verdera. Barcelona, Edicions Dau al Set, 1951.
On he deixat les claus... Barcelona, L'Amic de les Arts, 1953.
Del "Diari 1918". Barcelona, J. Horta Editor, 1956.
Onze Nadals i un Cap d'Any. Barcelona, L'Amic de les Arts, 1960.
L'Estrella d'en Perris. Barcelona, Editorial Fontanella, 1963.
Catalans de 1918. Barcelona, Edicions 62, 1965
Escenificació de cinc poemes. Barcelona, Editorial Rocas, 1965
Els lloms transparents. Barcelona, Edicions 62, 1969.
La pell de la pell. Barcelona, Editorial La Polígrafa, 1970.
Allò que no diu "La Vanguardia". Barcelona, Edicions Proa, 1970.
Darrer comunicat. Barcelona, Edicions 62. Col. Els llibres de l'Escorpí, 1970.
Mots i maons o a cascú el seu. Barcelona, L'Amic de les Arts, 1971.
Desa aquests llibres al calaix de baix. Barcelona, Edicions Nauta, 1972.
Tocant a mà. Barcelona, Edicions 62, 1972.
Noranta-set notes sobre ficcions poncianes. Barcelona, Editorial La Polígrafa, 1974.
Quatre colors aparien el món. Barcelona, Gustavo Gili, 1975.
Cròniques de l'ultrason. L'Estació. Barcelona, L'Amic de les Arts; Quaderns Crema, 1985.
L'Estació. Barcelona, Taché, 1984.
Entre algues, do'm la mà. Barcelona, Quaderns Crema, 1997.

SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

- CARBONELL, M. *L'obra en vers de J.V. Foix*. Barcelona, Teide, 1991.
DOMÈNECH, J. i PANYELLA, V. *Àlbum Foix*. Barcelona, Quaderns Crema, 1990.
FERRATER, G. *Foix i el seu temps*. Barcelona, Quaderns Crema, 1987.
GIMFERRER, P. *La poesia de J.V. Foix*. Barcelona, Edicions 62, 1974.
GUERRERO, M. *J.V. Foix, investigador en poesia*. Barcelona, Empúries, 1996.
PANYELLA, V. *J.V. Foix i la Idea Catalana*. Barcelona, Edicions 62, 1989.
ROMEU I FIGUERES, J. *"Sol, i de dol", de J.V. Foix*. Barcelona, Empúries, 1985.
SANTOS TORROELLA, R. *Salvador Dalí, corresponsal de J.V. Foix, 1932-1936*. Barcelona, Mediterrània, 1986.

TEXT 1

“Salvador Dalí”

«No fa gaires dies que a la cantonada de casa un hàbil adolescent amb una senalla carregada de llibres me n'oferia, en veu baixa, bells exemplars originals: herbaris amb làmines cromo-litografiades, prolegòmens de biologia, formularis naturistes, i, també, cartes celestes, atlas de geografia històrica amb els processos de formació i desaparició misterioses del continent atlàntic. Portava també, reproduïdes, les més singulars imatges recollides a les andanes de les avingudes subterrànies del pre-somni. Disposat a refusar-ne

l'oferta, em sorprengué la seva desaparició sobtada, tot deixant-me entre mans una invitació a l'obertura de l'exposició Dalí a les Galeries Dalmau, i un catàleg en blanc. De sis a set de la tarda, en aquests dies d'hivern, pels carrers de la ciutat i per les grans porteries senyorials, les bruixes estenen llurs amples mocadors virolats i, abans de lliurar-se a la farandola per les placetes del suburbi, s'escorren invisibles entre els vianants amb un greu soroll de picarols, respirs profunds, besades furtives, i escampen a llur pas aquell baf característic de pomes al caliu. Passeig de Gràcia amunt, en aquella hora, en dirigir-me divendres passat a can Dalmau, no vaig precisar que l'adolescent del dia abans tenia una rara semblança amb el pintor Dalí, que era ell indubtablement, camuflada només la corbata i allargades enginyosament les celles.

Però en pretendre entrar a les Galeries, em vaig acovardir en adonar-me que hi havia de portar el del Cercle Eqüestre. Me'n tornava descoratjat, quan s'aturà davant meu l'auto de les col·legiales, que cada capvespre desapareix pel carrer de la Diputació entre núvols de llustrina i d'encens, deixant un rastre de carmí lluminós. Baixaven del cotxe de dues en dues, plegaven curosament llurs grans ales postisses i es nuaven estretament als llavis l'ampla llaçada de llurs corbates. Darrere de tot, la més petita, per retrobar el camí, deixava anar boletes de càmfora. Com si s'endinsessin en una selva verge, desaparegueren cautelosament a la penombra de l'entrada.

Aleshores vaig constatar que el porter del Cercle Eqüestre havia estat substituït per un gnom barballarg que em feia amables senyals, i el vaig seguir. Pel llarg passadís sentíem les nostres passes com si es perdessin per les vastes sales del pis de dalt. A banda i banda del corredor, unes llargues vitrines on adés hi havia llibres i més llibres, mostraven exemplars raríssims d'ocells dissecats.

¿I doncs, senyor Dalmau, tanmateix aneu reformant les vostres Galeries?

En entrar a la sala d'exposicions, en Dalí amoixinava un ocellàs multicolor que reposava damunt la seva espatlla esquerra.

--¿Superrealisme?

--No, no.

--¿Cubisme?

--No, tampoc: pintura, pintura, si us plau.

I em mostrà els finestrals del palau meravellós que havia bastit a can Dalmau. Vaig tenir consciència exacta de trobar-me als moments precisos de la naixença d'un pintor. L'aula de vivisecció mostrava, descarnats, il·limitats paisatges fisiològics: belles arbredes sagnants ombrejaven els breus estanys on els peixos pugnen del matí al vespre per deseixir-se de llurs ombres. I en el fons de les pupil·les del pintor, de l'arlequí i de la maniquí, estels negres fugaços en un cel d'argent. Pensava romandre-hi, quan del fons de cada tela sortiren, en tocar les set, els famosos fantasmes.

És un bell espectacle: subtils, us cobreixen amb llurs vels i us encomanen llur immaterialitat. Si molts de barcelonins ho sabessin, l'espectacle dels fantasmes que omplen cada capvespre les sales de can Dalmau, seria per a ells l'obertura a "l'altre" món. En abandonar les Galeries, el Passeig de Gràcia, desert, sense arbres, sense fanals, era una immensa avinguda alineada per centenars de Shell, amb la testa lluminosa reflectida dolçament damunt l'asfalt. Una voluntat superior a la meua féu que, per comptes d'anar-me'n camí de casa pel carrer de Provença, em refugiés al Service Station del carrer d'Aragó.»

[J.V. Foix: *KTRU*. Barcelona, 1932.]

TEXT 2

«Del present manifest hem eliminat tota cortesia en la nostra actitud. Inútil qualsevol discussió amb els actuals representants de l'actual cultura catalana, negativa artísticament per bé que eficaç en altres ordres. La transigència o la correcció condueixen als delinqüents i lamentables confusionismes de totes les valors, a les més irrespirables atmosferes espirituals, a la més perniciosa de les influències.

[...]

UN ESTAT D'ESPERIT POST-MAQUINISTA HA ESTAT FORMAT

ELS ARTISTES d'avui han creat un art nou d'acord amb aquest estat d'esperit. D'acord amb llur època.

ACÍ, PERÒ, ES CONTINUA

PASTURANT IDÍLLICAMENT

LA CULTURA actual de Catalunya és inservible per a l'alegria de la nostra època. Res de més perillós, més fals i més adulterador.

[...]

DENUNCIEM la influència sentimental dels llocs comuns racials de Guimerà
DENUNCIEM la sensibleria malaltissa servida per l'Orfeó Català amb el seu repertori tronat de cançons populars adaptades i adulterades per la gent més absolutament negada per a la música, i àdhuc, de composicions originals. (Pensem en l'optimisme del cor dels "Revellers" americans)

DENUNCIEM la manca absoluta de joventut dels nostres joves

DENUNCIEM la manca absoluta de decisió i d'audàcia

DENUNCIEM la por als nous fets, a les paraules, al risc del ridícul

DENUNCIEM el soporisme de l'ambient podrit de les penyes i els personalismes barrejats a l'art

DENUNCIEM l'absoluta indocumentació dels crítics respecte l'art d'avui i l'art d'ahir

DENUNCIEM els joves que pretenen repetir l'antiga pintura

DENUNCIEM els joves que pretenen imitar l'antiga literatura

DENUNCIEM l'arquitectura d'estil

DENUNCIEM l'art decoratiu que no sigui l'estandaritzat

DENUNCIEM els pintors d'arbres torts

DENUNCIEM la poesia catalana actual, feta dels més rebregats tòpics maragallians

DENUNCIEM les metzines artístiques per a ús infantil, tipus: "Jordi" (Per a l'alegria i la comprensió dels nois, res més adequat que Rousseau, Picasso, Chagall...)

DENUNCIEM la psicologia de les noies que canten: "Rosó. Rosó..."

DENUNCIEM la psicologia dels nois que canten: "Rosó. Rosó..."

FINALMENT ENS RECLAMEM DELS GRANS ARTISTES D'AVUI, dins les més diverses tendències i categories

PICASSO, GRIS. AZENFANT, CHIRICO, JOAN MIRÓ, LIPCHTZ, BRANCUSI, ARP, LE CORBUSIER, REVERDY, TRISTAN TZARA, PAUL ELUARD, LOUIS ARAGON, ROBERT DESNOS, JEAN COCTEAU, GARCÍA LORCA, STRAWINSKY, MARITAIN, RAYNAL, ZERVOS, ANDRÉ BRETON, ETC, ETC.»

[Dalí, Montanyà i Gasch. *Manifest Groc*. 1928]

TEXT 3

«Abans de tot, crec indispensable de denunciar el caràcter eminentment envilidor que suposa l'acte de donar una conferència, i encara més, l'acte d'escoltar-la. Es doncs amb les màximes excuses que reincidente en un acte semblant, que pot considerar-se sens dubte com el més allunyat de l'acte surrealista el més pur, que com explica Breton des del segon manifest, consistiria a, revòlvers als punys, baixar al carrer i tirar a l'atzar, tant com es pugui, sobre la multitud.

[...]

Efectivament, durant la gran guerra s'ha pogut constatar estadísticament un tant per cent crescutíssim de sadisme entre infermeres de la Creu Roja. Precisament entre les més abnegades d'aquestes que deixant estar un ben estar burgès i sovint privilegiat acudien en massa als camps de batalla, sovint foren sorpreses amb les estisores tallant llargs centímetres de més, per pur plaer, i encara foren enregistrats nombrosíssims casos de veritable martirologi. Calia ben bé un plaer força intens per compensar tantes penalitats. A no ser que, com és molt probable, el mecanisme psíquic de les gentils infermeres fos encara complicat amb seduccions de la virtut masoquista.

Seria inacabable la revisió dels sentiments humans dits elevats, que ens ofereix còmodament la recent psicologia. I realment no és necessària del tot la tal revisió per a poder enunciar com en el pla moral que la crisi de consciència que el surrealisme creu abans tot provocar, una figura com la del Marquès de Sade apareix avui d'una puresa de diamant, i en canvi per exemple, i per citar un personatge nostrat, res no pot semblar-nos més baix, més innoble, més digne d'oprobri, que els "bons sentiments" del gran porc, el gran pederasta, l'immens putrefacte pelut, l'Àngel Guimerà.

Recentment jo he escrit damunt d'una pintura representant un Sagrat Cor: "J'ai craché sur ma mère". Eugeni d'Ors, (al qual considero un perfecte con) ha vist en aquesta inscripció un senzill insult privat, una senzilla manifestació cínica. Inútil de dir que aquesta interpretació és falsa i treu tot el sentit realment subversiu a la tal inscripció. Es tracta, al contrari, d'un conflicte moral d'ordre molt semblant al que ens planteja el somni, quan en ell assassinem una persona estimada; i aquest somni és general. El fet que els impulsos subconscients siguin sovint d'una extremada crueltat per a la nostra consciència, és una raó de més per no deixar de manifestar-los on són els amics de la veritat.

La crisi d'ordre sensorial, l'error, el confusionisme sistematitzat, que el surrealisme ha provocat en l'ordre de les imatges i de la realitat, són encara recursos altament desmoralitzadors. I si avui puc dir que el Modern Stil, que a Barcelona té una representació excepcional, és el que està més a la vora del que avui podem estimar sincerament, és ben bé una prova de fàstic i indiferència total per l'art, el mateix fàstic que ens fa considerar la carta postal com el document més viu del pensament popular modern, pensament d'una profunditat sovint tan aguda que escapa al psicoanàlisi (em refereixo especialment a les cartes postals pornogràfiques).

[...]

La revolució surrealista és abans que tot una revolució d'ordre moral, aquesta revolució és un fet viu, l'únic que té un contingut espiritual en el pensament occidental modern.

La Revolución Surrealiste ha defensat - L'escriptura automàtica - El text Surrealista - Les imatges de pre-somni - Els somnis - L'alienació mental - La histèria - La intervenció de l'atzar - Les enquestes sexuals - La injúria - Les agressions anti-religioses - El comunisme - El somni hipnòtic - Els objectes salvatges - La targeta postal.

La revolució surrealista ha defensat els noms del compte de Lautrémont, Trotsky, Freud,

Marquès de Sade, Heràclit, Uccello, etc.

Un grup surrealista ha provocat tumultes sagnants a la "brasserie des Lilas", al cabaret Maldoror, en els teatres i en ple carrer.

El grup surrealista ha publicat diversos manifestos insultant Anatole France, Paul Claudel, le maréchal Foch, Paul Valéry, le cardinal Dubois, Serge de Diaghileff i d'altres.

M'adreço a la nova generació de Catalunya a fi d'anunciar que una crisi moral de l'ordre el més greu ha estat provocada, que els que persisteixin en l'amoralitat de les idees decents i enraonades tinguin la cara coberta de la meva escupinya.»

[Salvador Dalí: "Posició moral del surrealisme". Revista Hèlix, núm. 10, març de 1930.]

BIBLIOTEQUES MÉS PROPERES:

BIBLIOTECA FRANCESCA BONNEMAISON

Sant Pere Més Baix, 7

BIBLIOTECA SANT PAU I SANTA CREU

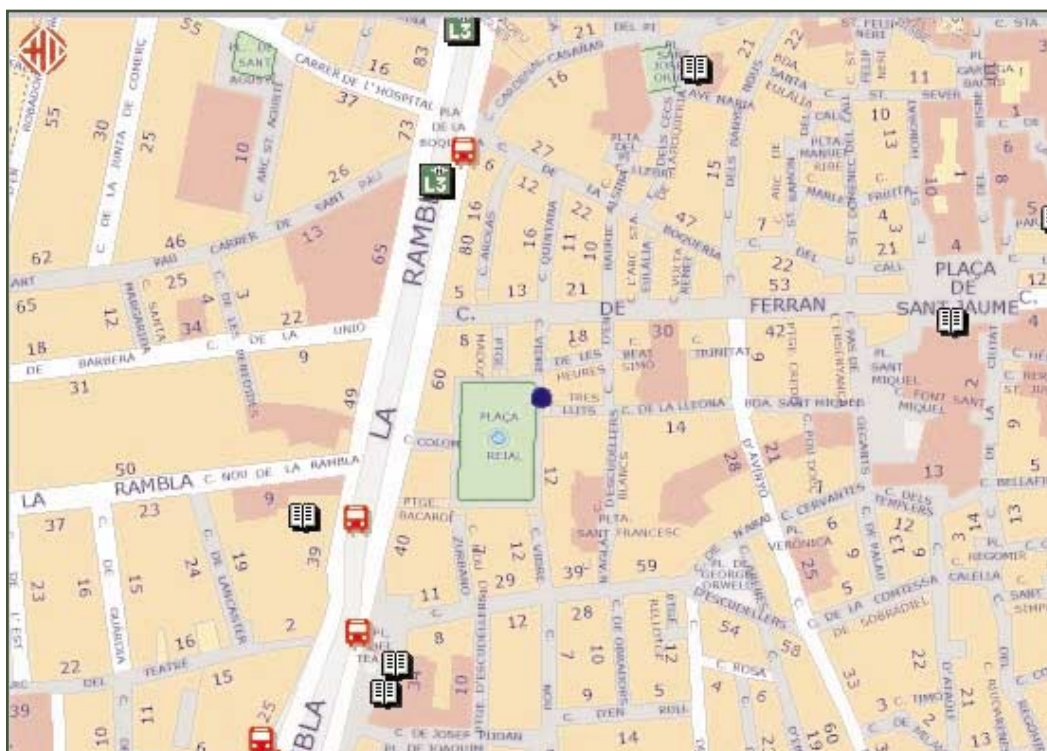
Hospital, 56

BIBLIOTECA BARCELONETA - LA FRATERNITAT

Comte de Santa Clara, 8-10

LA RAMBLA

«S'ha acabat el negar i el retrocedir, acabat el malestar surrealista i l'angoixa existencialista, el misticisme i el paroxisme de la joia en l'afirmació ultraindividualista de totes les tendències heterogènies de l'home sobre la unitat absoluta de l'èxtasi...
Monarquia absoluta, cúpula estètica perfecta de l'ànima, homogeneïtat, unitat, continuïtat biològica hereditària suprema. Tot això allà dalt, elevat prop de la cúpula del cel. A baix, anarquia moguda i supergelatinosa, heterogeneïtat viscosa, diversitat ornamental de les ignominioses estructures toves comprimides...»
Salvador Dalí. *Manifest místic*.

Sortim del Barri Gòtic per endinsar-nos en el torrent humà de la Rambla. De seguida arribem a la Boqueria, un antic mercat medieval, que el 1836 fou situat al solar de l'antic convent de les Carmelites Descalces de Sant Josep. Mentre passegem entre les parades, formes, colors i olors desperten els nostres sentits. Per Salvador Dalí, menjar era el més gran acte d'amor i, per això, l'empordanès estava disposat a cruspir-se tot allò que li agradava. Fins i tot a la seva estimada Gala, a qui els primers anys trenta escriurà un poema amb l'explícit títol de "Em menjo a Gala". De fet, la iconografia daliniana està farcida d'animals i aliments: els cargols hermafrodites com a model de perfecció; l'ou entès com la possibilitat de la resurrecció i la immortalitat; el pa com a símbol de la imaginació; els crustacis amb les seves armadures que trenquem per profanar la millor carn; el raïm com a representació del model molecular; la perfecta estructura atòmica de la magrana; les formigues que simbolitzen la mort i la putrefacció... Seguim Rambla avall fins arribar a la Plaça Reial, un altre espai emblemàtic d'aquest passeig barceloní que, igual que la Boqueria i el Gran Teatre del Liceu, té el seu origen en la intensa transformació urbanística propiciada per la desamortització de 1835.

En aquesta plaça existia una curiosa botiga, avui convertida en restaurant, on Dalí feia alguns dels seus sorprenents encàrrecs. “El Taxidermista” (Plaça Reial, 8) fou, per exemple, el proveedor de les dues-centes mil formigues emprades al rodatge d’Un chien andalou, d’un rinoceront, un tigre i un lleó dissecats, i també, del bastó ornamentat amb dues serps que Salvador Dalí va lluir per tot el món.

És que, als anys quaranta, després de la conquesta de París i l’expulsió del grup dels surrealistes, Dalí culminarà un nou procés de regeneració de la seva obra i del seu propi personatge amb l’objectiu de triomfar a Nova York. Una nova ciutat, propera parada en la seva recerca implacable per trobar i dominar l’autèntic centre de difusió artística mundial. És aleshores quan Dalí escriu en anglès *The secret life of Salvador Dalí by Salvador Dalí*. Aquestes memòries, editades el 1942 per l’editorial Vision Press, van ser considerades per l’estudiós Joaquim Molas «a més d’un document, d’una justificació, d’un programa i d’un pamflet, el relat de la vivència del seu amor per Gala, amb el benentès que, com Dalí mateix confessa, l’amor d’un home mig boig no podia ser com el dels altres». Poc després, l’any 1944, Dalí publicarà, també en anglès, la novel·la *Hidden faces*, una història d’amor i mort ambientada a la França ocupada pels alemanys.

EL LICEU

Tornem a entrar a la Rambla i reculem fins a les portes del Gran Teatre del Liceu (Rambla, 51-59). Construït el 1844, el teatre i el seu club, l’anomenat Cercle Artístic del Liceu, aviat es van convertir en punt de trobada de les famílies benestants de la ciutat. El maig de 1950, Dalí presentaria al Liceu dos ballets de la seva etapa nord-americana: Sentimental Colloquy, basat en un poema de Verlaine i estrenat a Nova York l’octubre de 1944, i Mad Tristan, una interpretació molt personal de Tristany i Isolda de Wagner que s’havia estrenat, també als Estats Units, el desembre de 1944.

Malgrat la freda acollida del públic i les indignades cròniques que els diaris locals van fer dels espectacles, «pantomima fúnebre y diabólica con gotas de ballet» sentenciava una crítica de Mad Tristan, Dalí havia mantingut, desde ben jove, una intensa relació amb el món del teatre, i també del cinema, fos com a decorador, figurinista o creador d’espectacles.

A finals dels anys quaranta, el polifacètic empordanès ja havia assolit una fama internacional que li permetria emprendre projectes, alguns finalment realitzats i altres no, amb personatges com Lucchino Visconti, Maurice Béjart, Alfred Hitchcock, els germans Marx, Walt Disney, Jean Renoir o Fritz Lang.

Pujarem ara, per la Rambla, fins al carrer Hospital on reposarem una estona al claustre de l’antic Hospital de la Santa Creu (Hospital, 56) rodejat per les seus de l’Escola d’Art Massana, la Biblioteca de Catalunya i la Biblioteca Popular de Sant Pau i Santa Creu. En aquest raconet acollidor del Raval barceloní aprofitem per recordar les col·laboracions de Dalí amb escriptors i intel·lectuals, empordanesos nadius o d’adopció, amb alguns dels quals l’artista acabaria compartint la creença de que la seva comarca era l’autèntic centre espiritual del món.

Un fruit d’aquestes col·laboracions és *Balada del sabater d’Ordis*, de Carles Fages de Climent, un llarg poema basat en un personatge real que havia perdut el seny i dirigia les cobles amb una canya. Aquest llibre, il·lustrat per Dalí i prologat per Eugeni d’Ors, guanyà el premi de poesia catalana Ciutat de Barcelona l’any 1953. Un any més tard, Eugeni d’Ors publica *La verdadera historia de Lidia de Cadaqués*, també amb il·lustracions de Dalí, una nova contribució de la parella a la mitificació d’un curiós personatge de l’època.

Per acabar, esmentarem que, el 1964, Luís de Caralt publicarà a Barcelona *Diario de un genio* i, el 1975, Bruguera edita en castellà *Confesiones inconfesables*. Els reconeixements oficials, iniciats pel franquisme als anys seixanta i continuats per les diferents administracions després de la transició, seran el presagi de l'última gran polèmica daliniana: la lluita pel control del seu llegat artístic. El 23 de gener del 1989, Salvador Dalí moria a Torre Galatea.

EUGENI D'ORS

(Barcelona, 1881 - Vilanova i la Geltrú, 1954)

Eugeni d'Ors va néixer a Barcelona el 28 de setembre de 1881. Fill d'una família benestant, va estudiar Dret i Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona. L'any 1898 publicà les seves primeres narracions a *La Creu del Montseny* i a *La Il·lustración Ibérica*. A la seva joventut, va formar part del moviment modernista i col·laborà a revistes com *Els Quatre Gats* o *Pèl & Ploma*. Entre les seves primeres obres, cal remarcar *La mort d'Isidre Nonell, seguida d'altres arbitrarietats* (1905), llibre que, de seguida, fou traduït al castellà.

Amb l'objectiu de dotar Catalunya d'una filosofia nacional, d'Ors es va erigir com a portaveu del Noucentisme. Aquest moviment, fortament influenciat per la cultura procedent de la Grècia i la Roma clàssiques, trencava amb el Modernisme i expressava un nou ideal de modernització: «Els noucentistes han formulat, en l'idealitat catalana, dos noms nous: Imperialisme-Arbitrarisme. Aquestes dues paraules es concentren en una única paraula: Civilitat. L'obra del noucentisme a Catalunya és, o millor dit serà: l'obra civilista» (E. d'Ors, *Glosari de Xènius*, II).

Com a teòric i com a intel·lectual, juntament amb Prat de la Riba, Pompeu Fabra, Rubió i Balaguer, Puig i Cadafalch i els poetes Carner i Guerau de Liost, va formular un pla de treball per a transformar el país tot europeïtzant-lo i integrant-lo en les estructures burgeses vigents aleshores. Va ocupar alts càrrecs a la Mancomunitat de Catalunya, convertint-se en l'home d'acció de la institució en el camp cultural. Fou secretari de l'Institut d'Estudis Catalans, membre del consell de Pedagogia de la Diputació i fundador i director dels Quaderns de Cultura i de la Biblioteca Minerva de Coneixements Populars. Va contribuir decisivament a la creació, l'any 1918, a la Xarxa de Biblioteques de la Mancomunitat, origen de l'actual Xarxa de Biblioteques de Barcelona, i a la fundació de l'Escola Superior de Bibliotecàries. Ors, que va ser el redactor del projecte de la xarxa, proposava un model innovador de biblioteca respecte als locals, els serveis i el personal. En aquell temps va publicar, entre d'altres, *La Ben Plantada* (1911), *Tina i la Guerra Gran* (1914), *Gualba, la de mil veus* (1915), *Oceanografia del Tedi* (1916) i *La Vall de Josafat* (1919), a més d'exercir de comentarista de l'actualitat filosòfica, artística i literària europea des de les pàgines de *La Veu de Catalunya* on, sota el pseudònim de "Xènius", escrivia la que s'ha convertit en la seva obra més coneguda: el *Glosari*.

Després de la seva polèmica sortida de la Mancomunitat, arran d'un rocambolesc episodi que inclou una citació de duel al president Puig i Cadafalch, Ors s'allunyà progressivament de Catalunya i acabà per establir-se a Madrid. El 1922 publicà *Tres horas en el Museo del Prado* i, el 1923, començà a publicar el *Glosario* al diari ABC. L'obra d'aquesta etapa es fonamenta en el classicisme i en el catolicisme ecumènic, reflexat en llibres com *Cúpula y monarquía* (1929) o el glossari *Cuando yo esté tranquilo* (1930). Fidel aliat de Franco, fou nomenat, en plena guerra civil, secretari de l'Instituto de España (1937) i director general de Bellas Artes (1938). Títols com *Introducción a la vida angélica* (1939) o els poemes de *Oraciones para el creyente en los ángeles* (1940) donen

pistes sobre el contingut de les seves creacions de postguerra. En aquesta etapa també fa aportacions a la crítica d'art publicant els llibres *Tres lecciones en el Museo del Prado* (1944), *Mis salones* (1945) i *Arte de entreguerras* (1946).

El 1947 exposà la seva teoria filosòfica a *El secreto de la Filosofía*, alhora que començava a recopilar el seu *Glosari* complert. L'any 1953, es crea, especialment per ell, la càtedra de Ciencia de la Cultura de la Universidad de Madrid. Un any més tard, Eugeni d'Ors moria a Vilanova i la Geltrú.

Pòstumament, es publicà *La verdadera historia de Lidia de Cadaqués*, un llibre il·lustrat per Salvador Dalí que conté nombrosos trets autobiogràfics.

OBRA

EN CATALÀ

Glosari 1906. Barcelona, Llibreria Francesc Puig, 1907.

La Ben Plantada. Barcelona, Joaquim Horta, 1911.

Doctrina de la Intel·ligència. Barcelona, Arxius de l'Institut de les Ciències, 1918.

Oceanografia del Tedi (Lliçó de Tedi en el parc). Barcelona, Quaderns d'Estudis, 1918.

Gualba, la de mil veus. Barcelona, Llibreria Catalònia, 1935.

Tina i la Guerra Gran. Barcelona, Quaderns literaris, 1935.

Glosari 1906-1910. Barcelona, Biblioteca Excelsa. Editorial Selecta, 1950.

El nou Prometeu encadenat. Barcelona, Edicions 62, 1966.

La Vall de Josafat. Barcelona, Quaderns Crema, 1987.

L'home que treballa i juga. Vic, Eumo, 1988.

Glosari 1915. Barcelona, Quaderns Crema, 1990.

Glosari 1917. Barcelona, Quaderns Crema, 1991.

Glosari 1916. Barcelona, Quaderns Crema, 1992.

Papers anteriors al Glosari. Barcelona, Quaderns Crema, 1994.

Glosari 1906-1907. Barcelona, Quaderns Crema, 1996.

Glosari 1908-1909. Barcelona, Quaderns Crema, 2001.

EN CASTELLÀ:

De la Amistad y del Diálogo. Madrid, Publicaciones de la Residencia de Estudiantes, 1914.

La Filosofía del Hombre que Trabaja y que Juega. Barcelona, Antonio López, 1914.

Aprendizaje y heroísmo. Madrid, Publicaciones de la Residencia de Estudiantes, 1915.

Grandeza y servidumbre de la inteligencia. Madrid, Publicaciones de la Residencia de Estudiantes, 1919.

Tres horas en el Museo del Prado. Madrid, Caro Raggio, 1922.

Religio et libertas. Madrid, Cuadernos Literarios, 1925.

Cuando yo esté tranquilo. Madrid, Renacimiento, 1930.

Introducción a la vida angélica. Buenos Aires, Editoriales Reunidas, 1939.

Epos de los Destinos. Madrid, Editora Nacional, 1943.

La Civilización en la Historia. La Historia del Mundo en 500 palabras. Madrid, Ediciones Españolas, 1943.

Lo Barroco. Madrid, Aguilar, 1944.

Mis salones. Madrid, Aguilar, 1945.

Pablo Picasso. Madrid, Aguilar, 1946.

Index Sum. Madrid, Aguilar, 1946.

Novísimo Glosario. Madrid, Aguilar, 1946.
Nuevo Glosario. Madrid, Aguilar, 1947.
El secreto de la filosofía. Barcelona, Aguilar, 1947.
La verdadera historia de Lidia de Cadaqués. Barcelona, José Janés, 1954.
La ciencia de la cultura. Madrid, Rialp, 1964.
Cézanne. Madrid, Aguilar, 1966.
Menester de crítico de arte. Madrid, Aguilar, 1967.
Confesiones y recuerdos. València, Pre-textos, 2000.

SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA:

CACHO VIU, V. *Revisión de Eugenio d'Ors (1902-1930), seguida de un episodio inédito*. Barcelona, Publicaciones de la Residencia de Estudiantes / Quaderns Crema, 1997.
RIUS, M. *La filosofía d'Eugeni d'Ors*. Barcelona, Curial, 1992.
JARDÍ, E. *Eugeni d'Ors: obra i vida*. Barcelona, Quaderns Crema, 1990.
ARANGUREN, J. L. *La filosofía de Eugenio D'Ors*. Madrid, Espasa Calpe, 1981.

TEXT 1

«Aquí estoy, sí. En la sombra, curvada sobre la tierra, cerca de la tierra, como siempre. Porque yo soy hecha de tierra, de tierra de aquí. De tierra y de instinto. Yo sé muy poco, nada. De lo de atrás, nada. Pero, de lo presente, todo. Y algo del mañana azaroso. Lo natural. Lo seguro, en lo azaroso. Del pasado, sé únicamente que yo era una pescadora. Y que mucho amé. Amé tanto, que el cielo se vengó de la altura de mis quereres. Y también el infierno, humillado por la pureza de mi amor. Ahora soy muy vieja. Ahora estoy muerta, quizá. Ahora soy la lección contra los arrebatos de la enagenación pasional y también contra los deliquios de la ensoñación quintaesenciada. El fuego me escupió por demasiado etérea y los ángeles me han rechazado por apasionada... ¡Já ja! Yo viviré siempre, porque no me acuerdo. Porque no me acuerdo de nada, soy la tradición. Yo era una pescadora de Cadaqués y ahora soy una Sibila, sentada en una de las pinturas del techo de la casa del Papa en Roma.

No, sentada, no. No me puedo sentar. Empino mi cuerpo, inclinado sobre la tierra, al cuido de fisgar con mis ojos, que son ciegos, pero de todo se percatan... Ya os contaré, ya lo iré contando todo. Ya os diré de esta niña, Teresa a quien han de llamar La Bien Plantada y que ha florecido en estos días de verano, de calma y oro, en un pueblecillo de veraneo, blanco, muy blanco y chico, muy chico, a las orillas del Mediterráneo, para dictarle al Mediterráneo su ley.

[...]

AL TERMINAR DE HABLAR SE OYE LA SIGUIENTE CANCIÓN: (Argenta)

Presencia de la Dama Hermosa
La presencia de la dona hermosa
Te fa humil i devot contemplatiu.
En la presencia de la Dona Hermosa
Ni ha quelcom d'un repós definitiu.
La partida de la Dona Hermosa
Te deixa illuminat hermosament
En la partida de la Dona Hermosa

Ni ha una estela de llum que es va perelant.

El record de la Dona Hermosa
Te fa trist i enyorat somniador.
An el record de la Dona Hermosa
Ni ha una forta i asuan meditació.

L'oblit de la Dona Hermosa
Es mort, resurrecció i deslliurament
An l'oblit de la Dona Hermosa
Ni ha l'etern recomencament.»

[Eugeni d'Ors. *La Bien Plantada (Borrador sin corregir nada)*. Text inèdit. Arxiu Nacional de Catalunya. Sant Cugat del Vallès, fons Eugeni d'Ors.
Extret del llibre *Dalí. Afinitats electives*. Pilar Parcerisas (ed.) Departament de Cultura. Barcelona, 2004.]

TEXT 2

«Era el temps de les faves. M'estava acabant un llarg dinar en què el plat principal havia estat precisament aquest vegetal extraordinari que tant s'assembla a un prepuci. Els catalans tenen una manera d'assaonar les faves que en fa un dels meus plats favorits. Cal guisar-les amb pernil i botifarra, i el secret consisteix a posar en la barreja una mica de xocolata i unes fulletes de llorer. Havia menjat fins a afatar-me i m'estava mirant discretament, bé que fixament, un tros de pa. Era el crostó d'un pa molt llarg que havia quedat a la taula, i no podia deixar de mirar-me'l. Finalment, vaig agafar el tros de pa i el vaig besar a la punta; després el vaig besar una estona per estovar-lo i, un cop fet això, vaig premsar la part estovada damunt la taula, on es va aguantar verticalment. Acabava de reinventar l'ou de Colom: el pa de Salvador Dalí. Havia descobert l'enigma del pa: podia mantenir-se dret sense necessitat d'ésser menjat! Aquesta cosa tan atàvica i consubstancialment soldada a la idea d'"utilitat primària", base elemental de la continuïtat, símbol de la "nutrició", de la sagrada "subsistència", aquesta cosa, repeteixo, tirànicament inherent al que és "necessari", jo la faria inútil i estètica. Faria objectes surrealistes amb pa. Res de més simple que fer dos forats ben nets al dors del pa i inserir un tinter a cadascú. ¿Què més degradant i estètic que veure com aquell pa-tinter s'anava tacant, amb l'ús, d'esquitxos involuntaris de tinta "Pelikan"? Un petit rectangle del pa-tinter vindria molt a propòsit per a clavar-hi les plomes, un cop llesta l'escriptura. I si es volien tenir sempre molles de pa toves, belles molles per a eixugar la ploma, n'hi havia prou de fer canviar cada matí el pa-tinter com es canvien els fulls de paper... En arribar a París, vaig dir a tots els qui volguessin escoltar-me: "Pa, pa i sempre pa. Res més que pa". Ho consideraven com el nou enigma que els duia de Portlligat. ¿Que s'ha tornat comunista?, es preguntaven fent-hi broma. Car endevinaven que el meu pa era un pa ferotgement antihumanitari, era el pa de la venjança del luxe imaginatiu contra l'utilitarisme del racional món pràctic, era el pa aristocràtic, estètic, paranoic, refinat, jesuític, fenomenal, paralitzant, hiperevident, que les mans del meu cervell havien pastat durant els dos mesos de Portlligat.»

[Salvador Dalí. *La vida secreta de Salvador Dalí*.]

TEXT 3:

«A fora bufava la tramuntana com una boja. Lídia la “Ben Plantada”, era davant nostre, asseguda en un tamboret d’acer al crom. Ens parlava de misteris, del “mestre”, d’un article sobre Guillem Tell que l’Ors havia escrit feia poc. “Guillem i Tell –deia— són dues persones diferents. L’un és de Cadaqués i l’altre de Roses...” Havia vingut a fer-nos el sopar, i, com que la conversa sobre Guillem i Tell s’havia de produir amb mètode, se’n va anar a la cuina a buscar el pollastre i el que calia per a matar-lo. Aquesta vegada Lídia es va asseure a terra i, mentre continuava interpretant el darrer article d’Eugeni d’Ors, clavà destrament les tisores en el coll del pollastre i va aguantar-li el cap sagnant damunt un gibrell profund de ceràmica esmaltada.

“Ningú no vol creure que jo sigui la ‘Ben Plantada’. Ho comprenc. La gent no té l’esperit fort com nosaltres tres. No hi veu més enllà del que marquen les lletres en el paper. Ara: Picasso no parlava gaire, però sentia per mi una gran estima; hauria donat la sang per mi. Un dia em va deixar un llibre sobre Goethe...”

El pollastre estava en el darrer extrem de la seva agonia i tenia les potes encarcerades i immòbils com sarments acorralats per l’hivern. Lídia començà a esplomissar-lo i aviat tota la peça era coberta de plomes. Llesta aquesta operació, va netejar l’animalet i, amb els dits regalimants de sang, va començar a treure-li les vísceres, que col·locava en una plata sobre el vidre de la taula, on jo havia deixat un llibre costosíssim de facsímils de dibuixos de Giovanni Bellini. Veient això, em vaig posar dret d’un bot per salvar el llibre de possibles esquitxos. Lídia va somriure amargament i digué: “La sang no taca –i després afegí immediatament aquesta frase, amb una expressió maliciosa als ulls que estava carregada d’un ocult significat eròtic—: La sang és més dolça que la mel. Jo –continuà— sóc sang, i la mel són totes les altres dones. Els meus fills –afegí en veu baixa— en aquest moment van contra la sang i corren darrera la mel.»

[Salvador Dalí. *La vida secreta de Salvador Dalí*.]

BIBLIOTEQUES MÉS PROPERES:

BIBLIOTECA SANT PAU I SANTA CREU
Hospital, 56

BIBLIOTECA FRANCESCA BONNEMAISON
Sant Pere Més Baix, 7

BIBLIOTECA BARCELONETA - LA FRATERNITAT
Comte de Santa Clara, 8-10